

Висновок

щодо відповідності положенням Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод та практиці Європейського суду з прав людини

проекту постанови Кабінету Міністрів України «Про внесення змін до деяких постанов Кабінету Міністрів України»

1. Положення Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, яких стосується проект нормативного акта.

- 1.1. Преамбула Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод (принцип юридичної визначеності)
- 1.2. Стаття 1 Першого протоколу до Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод (захист власності)

2. Відповідність положень проекту нормативного акта Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод та практиці Європейського суду з прав людини.

- 2.1. Преамбула Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод (далі – Конвенція) проголошує верховенство права як елемент спільного спадку держав-учасниць, а однією з основних складових верховенства права є принцип юридичної визначеності (див. рішення у справі «Еугенія та Доїна Дюка проти Молдови» (*Eugenia and Doina Dusa v. Moldova*). Європейським судом з прав людини (далі – Європейський суд) за час свого існування було напрацьовано критерії, за якими визначається якість національного законодавства. Констатуючи у своїх рішеннях порушення Україною норм Конвенції, Європейський суд неодноразово звертав увагу на технічну недосконалість чинного законодавства.

Європейський суд приділяє велику увагу критерію чіткого формулювання норм права у законах. Так, у справі «Таммер проти Естонії» (*Tammer v. Estonia*) від 06.02.2001 № 41205/98 Європейський суд нагадує, що однією з вимог, що впливають з поняття «передбачено законом», є передбачуваність наслідків. Правова норма не вважається «законом», якщо вона не сформульована достатньо чітко для того, щоб громадянин мав можливість регулювати власну поведінку: громадянин повинен мати можливість, використовуючи, при необхідності, відповідну допомогу, передбачити (в розумних межах і за певних обставин), які наслідки може мати конкретний вчинок.

Тобто національний закон повинен бути сформульований достатньо чітко і відповідати вимозі передбачуваності (для того, щоб особа могла передбачити наслідки своєї поведінки), бути доступним (оприлюдненим, відповідно до чинного законодавства) та не суперечити принципу верховенства права.

Отже, текст проекту нормативно-правового акта, серед іншого, повинен забезпечувати ясність, точність і визначеність норми права. Принцип юридичної визначеності передбачає існування достатньо сформульованих внутрішньодержавних нормативних актів, які відповідають вимогам концепції «закону». Недосконалість нормативно-правових актів негативно впливає на процес реалізації прав і виконання обов'язків всіма суб'єктами суспільних відносин.

У контексті зазначених вимог до нормативного акта доцільним буде розглянути проект постанови Кабінету Міністрів України «Про внесення змін до деяких постанов Кабінету Міністрів України» (далі – проект).

Проектом вносяться зміни до Порядку призначення (відновлення) соціальних виплат внутрішньо переміщеним особам (далі – Порядок), який затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 08.06.2016 № 365.

Змінами пропонується доповнити пункт 9 Порядку пунктом 9-1 такого змісту:

«За відсутності внутрішньо переміщеної особи за фактичним місцем проживання/перебування представник структурного підрозділу з питань соціального захисту населення робить відповідний запис в акті обстеження матеріально-побутових умов сім'ї і залишає внутрішньо переміщеній особі повідомлення про необхідність протягом трьох робочих днів з'явитися до структурного підрозділу з питань соціального захисту населення для проходження фізичної ідентифікації».

Зауважуємо, що із запропонованої розробником норми незрозуміло, яким чином (у якому вигляді) представник структурного підрозділу «залишає» повідомлення, чим підтверджуватиметься, що особа дійсно отримала зазначене повідомлення, та з якого моменту відраховуватиметься триденний строк, протягом якого особа повинна з'явитися до структурного підрозділу для проходження фізичної ідентифікації.

Звертаємо увагу, що з метою недопущення порушення права особи на призначення (відновлення) соціальних виплат та прийняття структурним підрозділом необґрунтованого рішення про відмову у їх призначенні (відновленні) Порядок має чітко визначати належний спосіб, у який відповідна особа буде повідомлена про необхідність протягом трьох робочих днів з'явитися до структурного підрозділу.

Зазначаємо, що у випадку відсутності акта обстеження матеріально-побутових умов структурний підрозділ може відмовити у призначенні (відновленні) соціальних виплат, які є «майном» в сенсі статті 1 Першого протоколу до Конвенції, яка проголошує захист власності.

Принцип юридичної визначеності притаманний Конвенції в цілому і повинен дотримуватися також при застосуванні статті 1 Першого протоколу до Конвенції, яка проголошує, що

"Кожна особа має право мирно володіти своїм майном. Ніхто не може бути позбавлений своєї власності інакше як в інтересах суспільства і на умовах, передбачених законом і загальними принципами міжнародного права.

Проте попередні положення жодним чином не обмежують право держави вводити в дію такі закони, які вона вважає за необхідне, щоб здійснювати контроль за користуванням майном відповідно до загальних інтересів або для забезпечення сплати податків чи інших зборів або штрафів".

Таким чином, зауважуємо, що внаслідок прийняття відповідних змін у запропонованій редакції може мати місце ситуація, коли особі необґрунтовано відмовлятимуть у призначенні (відновленні) соціальних виплат, що в результаті становитиме порушення статті 1 Першого протоколу до Конвенції.

Також проектом вносяться зміни до Правил реєстрації місця проживання, які затверджені постановою Кабінету Міністрів України від 02.03.2016 № 207, якими передбачено внесення до довідки про взяття на облік внутрішньо переміщеної особи відомостей про реєстрацію місця перебування шляхом проставлення в них відповідного штампа реєстрації місця проживання/перебування особи.

Однак, зауважуємо, що Законом України «Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб» не визначено вимогу щодо проставлення відповідної відмітки, а тому запропоновані зміни до Правил не відповідають вищезазначеному Закону.

Отже, проект не відповідає вимогам принципу юридичної визначеності та може призвести до порушення статті 1 Першого протоколу до Конвенції.

3. **Висновок щодо відповідності проекту нормативного акта положенням Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод та практиці Європейського суду з прав людини.**

Проект постанови Кабінету Міністрів України «Про внесення змін до деяких постанов Кабінету Міністрів України» **не відповідає** Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод та практиці Європейського суду з прав людини.

**В.о. Урядового уповноваженого у справах
Європейського суду з прав людини**

О.В. Давидчук

"23" вересня 2016 р.